

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 12:00 uur 26 maart – 12:00 uur 29 maart

5.1.2e

Directie Communicatie

Vragen? Mail naar

5.1.2e

@minvws.nl

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders overleden aan Covid-19 Nederlanders ziek door Covid-19 	<ul style="list-style-type: none"> Familie en vrienden getroffen 	<ul style="list-style-type: none"> Algemeen publiek Politici

Samenvatting

- Het mediabeeld van afgelopen weekend reikt van incidenten (Wappie-uitspraak van de minister, incidenten bij kerken, demonstratie Museumplein) tot vreugde om weer te kunnen juichen in de Arena. De voorvallen in Krimpen aan den IJssel en op Urk – waar verslaggevers van RTV Rijnmond en Powned worden aangevallen door kerkgangers terwijl zij verslag willen doen van de kerken die de coronamaatregelen ‘volledig laten varen’ – lokken veel media-aandacht uit. Dominee Andries Knevel benadrukt bij talkshow Op1 dat honderden voorgangers afstand nemen van de gebeurtenissen en zeggen zich wel aan de maatregelen te houden. Maar er is afgelopen weekend ook reden voor vreugde; sinds zestien maanden is er weer een thuiswedstrijd van Oranje waarbij publiek aanwezig is. “Nederland – Letland voelde nog lang niet als een normale interland. Maar man, wat was het fijn om weer terug te zijn”, zo stelt AD-verslaggever Cyril Rosman.
- De uitspraak van minister De Jonge in het AD over het gevaarlijke ‘wappie-geluid’ in de Kamer deed veel stof opwaaien. SP-Kamerlid Ronald van Raak vindt de uitspraak niet passen bij de relatie tussen ministers en Kamerleden en vindt het ‘niet goed’ als ministers Kamerleden gaan recenseren. FvD-fractievoorzitter Thierry Baudet reageert: “Deze mannen zijn het contact met de werkelijkheid volledig verloren. Ze zitten in een bubbel van gekte, een hysterie waar ze niet meer uit kunnen komen. Met hun 1.5m en die plastic lach op hun gelaat.” Op de social mediakanalen van de minister vindt men het ongepast van de minister om een grote groep mensen weg te zetten als ‘wappies’. Anderen geven juist aan er trots op te zijn om een ‘wappie’ te zijn.
- Uit cijfers van het CBS-onderzoek sociale samenhang en welzijn blijkt dat het vertrouwen in instituties in 2020 is toegenomen. Een forse stijging geldt voor het vertrouwen in de Tweede Kamer, van 39,2% in 2019 naar 52,4% in 2020. Socioloog en betrokken bij Impact Corona, een onderzoek naar de maatschappelijke gevolgen van het coronabeeld, Godfried Engbersen (Erasmus Universiteit) is ‘een beetje verbaasd’ over deze uitkomsten, met name als het gaat over vertrouwen in politici. “Ik verwacht dat die afkalfing van steun dit jaar doorzet. Dat heeft te maken met de wisselende maatregelen en problemen rond vaccinaties.”

Karakterisering van de berichtgeving

- In alle ochtendkranten vanochtend (behalve FD) reportages over het Fieldlab-evenement gisteren: Nederland – Letland. Verslaggevers zijn het erover eens; het voelde eerst wat onwennig aan, maar na een kwartier was iedereen weer gewend aan het oude normaal. Vooral het luide gejuich van ‘bubbel 2’, waar het mondkapje af mocht, komt vaak terug in de reportages. Ook besteden de kranten aandacht aan het statement van de Oranjespelers en de KNVB.

SISOS (Slachtoffers – Identiteiten – Schade – Oorzaken – Scenario’s)
Oorzaken

- Volgens de WHO is het ‘waarschijnlijk tot zeer waarschijnlijk’ dat het coronavirus via twee diersoorten op de mens is overgegaan. Een vleermuis heeft het virus waarschijnlijk op een ander dier overgedragen die het weer op de mens heeft overgedragen.

Informatiebehoefte
Welke informatievragen leven er bij getroffen?

- Op de social mediakanalen van VWS en minister De Jonge vragen mensen wanneer zij aan de beurt zijn voor vaccinatie en waarom de corona-cijfers niet dalen terwijl er meer wordt gevaccineerd.

Hoe wordt het incident omschreven (welke facts en figures worden benoemd)?

- De **Nederlandse Zorgautoriteit (NZA)** meldt dat ziekenhuizen in februari weer minder zorg hebben kunnen leveren en minder patiënten hebben gezien dan voor de crisis. Van begin december tot begin februari werden juist meer mensen behandeld dan voor de crisis. “Mogelijk haalden ziekenhuizen toen zorg in die eerder was afgezegd of uitgesteld.”
- Uit cijfers van het CBS-onderzoek sociale samenhang en welzijn blijkt dat het persoonlijk welzijn van Nederlanders het afgelopen jaar nauwelijks is veranderd. In 2020 had 66,2% van de volwassenen een hoog persoonlijk welzijn; in 2019: 64,7%. Zowel in 2020 als een jaar eerder was bijna 70% van de volwassenen tevreden met hun lichamelijke gezondheid. Wel was er een lichte daling in de tevredenheid met de psychische gezondheid; van 83,1% in 2019 naar 81,7% vorig jaar. Ook is in 2020 de waardering van het sociale leven – zoals relaties en contacten met vrienden, familie of burens – wat minder; van 82,9% in 2019, naar 80,1% in 2020. Het vertrouwen in instituties is in 2020 toegenomen. Een forse stijging geldt voor het vertrouwen in de Tweede Kamer, van 39,2% in 2019 naar 52,4% in 2020.
- NOS meldt dat het aantal besmettingen op Aruba, Bonaire en Curaçao snel oploopt. Volgens de **gezaghebber van Bonaire, Edison Rijna**, komt dit door de opmars van de Britse variant en doordat inwoners zich minder goed aan de regels houden. Het gebrek aan zorgpersoneel is voor de eilanden een groot probleem in de bestrijding van het virus.

- **Arts infectiezieken Daniel Griffin (Columbia University)** stelt dat vaccinatie langdurige klachten na een besmetting kunnen verminderen. Bij 40% van zijn patiënten heeft vaccinatie de klachten verlicht. Volgens **hoogleraar vaccinologie Ben van der Zeijst** is het nog te vroeg om te concluderen dat het vaccin werkt tegen langdurige klachten, maar is het van belang dat hier verder onderzoek naar wordt gedaan.
- Het **EMA** heeft het Leidse bedrijf Halix goedkeuring gegeven om AstraZeneca-vaccins te produceren voor de EU.
- Uit onderzoek van **hoofonderzoeker Bert Blocken** (TU Eindhoven) blijkt dat ventilatie de beste bescherming tegen de verspreiding van aerosolen in stadions biedt. Blocken stelt dat met kleine aanpassingen de ventilatie in stadions verbeterd kan worden waardoor stadions bij toekomstige virusuitbraken niet weer massaal dichtmoeten.

Wat zien, ruiken, voelen, horen, proeven mensen (zintuigelijke waarnemingen)?

- De **Landelijke Huisartsen Vereniging (LHV)** meldt dat nog veel huisartsen aarzeling ervaren bij patiënten rond het AstraZeneca-vaccin. Volgens Ella Kalsbeek van de LHV zien veel ouderen het belang van vaccinatie wel in, maar moet de huisarts de patiënten wel nog vaak over de streep trekken om het AstraZeneca-vaccin te nemen.
- **NOS** meldt dat volgens een schatting van de Tilburg University zeker 35% van de Nederlanders last heeft van prikangst. Behandelend arts Henk Schenk (Meander MC Amersfoort) zag het aantal aanvragen de afgelopen tijd verdubbelen. "Ik heb nu ongeveer veertig mensen op de wachtlijst staan". Volgens Schenk komt extreme prikangst voor bij ongeveer een op de duizend mensen, dat betekent dat zeker 15.000 Nederlanders het vaccin niet kunnen nemen vanwege hun angst. "Dat is een probleem. Maar het kan ook een duw in de rug zijn om er nu echt werk van te maken om van je angst af te komen."
- **Huisarts in Rotterdam-West Shakib Sana** ziet dat het aantal doden onder armere coronapatiënten zeker hoger ligt. "Ze hebben bijvoorbeeld een baan als schoonmaker en kunnen gewoonweg niet thuiswerken", zegt Sana. Deze mensen wonen volgens Sana vaak klein en hebben geen auto, waardoor ze met het openbaar vervoer moeten. De kans op een besmetting is voor hen dus groter.
- **Tandarts Marcel Spek** ziet in zijn praktijk steeds meer mensen met gebitklachten door tandenknarsen. Sinds de crisis kampen steeds meer mensen met stress waardoor ze gaan tandenknarsen.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Wat doen of laten getroffenen en betrokkenen?

- **AD**, de Volkskrant en Trouw melden vanochtend dat corona weer vat krijgt op het wielerpeloton in aanloop naar de Ronde van Vlaanderen. De wielrenners leggen zichzelf extra strenge maatregelen op om besmettingen te voorkomen. "Ik ben al een jaar niet buiten gekomen. Dat doe ik deze week ook niet. [...] In theorie rij je in een peloton met renners die allemaal negatief getest zijn, maar je komt veel mensen tegen", zegt Wielrenner Wout van Aert, doelend op de podiumceremonie en de gesprekken met de pers.
- Afgelopen zondag zijn verslaggevers van RTV Rijnmond en Powned door kerkbezoekers in Krimpen aan de IJssel en Urk aangevallen. De journalisten wilden kerkbezoekers interviewen, omdat de kerken gezegd hadden de maatregelen 'volledig los te laten'.
- Net als vele weekenden hiervoor was er afgelopen zondag weer een demonstratie op het Museumplein in Amsterdam tegen de coronamaatregelen die gedurende de middag ontbonden werd door politie en ME.

Volgen zij onze gedragsadviezen (handelingsperspectieven) op?

- **NRC** is afgelopen zaterdagavond in Wageningen om te peilen hoe studenten met de avondklok omgaan en kopt '95 euro is een prima prijs voor tien leuke avonden'. De studenten geven aan het ervoor over te hebben om een boete te riskeren, en vertellen manieren om de avondklok te omzeilen. Student Amarins (21) zegt: "Ja, we hebben af en toe een feestje met twintig man, maar we hebben geen schijt aan corona. We hebben hele strikte protocollen voor als iemand ziek wordt, en na een feestje gaan we niet naar onze ouders. [...] We moeten ook denken aan onze mentale gezondheid. Het is niet alsof we het een sport maken de avondklok zoveel mogelijk te overtreeden, het is gewoon dat we na al die tijd ontzettend veel behoefte hebben aan contact. En dat is denk ik heel normaal."
- **De Volkskrant** gaat zaterdagavond mee met taxichauffeur Roy Raghoenath (Amsterdam) om te zien hoe mensen de avondklok omzeilen door gebruik te maken van de taxi. De taxicentrales in Rotterdam en Den Haag zeggen sinds de invoering van de avondklok een duidelijke toename te zien in het aantal ritten. Raghoenath nuanceert dit: "Er zijn ook genoeg mensen die een legitieme reden hebben, zoals zorgpersoneel of agenten van wie de dienst net is afgelopen."

Betekenisgeving

Welke waarschuwingen en oproepen worden gedaan?

- **MIND** roept zorgaanbieders op de behandeling, begeleiding en dagbesteding van psychische patiënten zoveel mogelijk door te laten gaan. Ze doen deze oproep nadat uit eigen onderzoek blijkt dat de zorg bij de helft van de mensen met psychische klachten achteruit is gegaan tijdens de lockdown.
- De **Vereniging Innovatieve Geneesmiddelen (VIG)** waarschuwt voor een tekort aan middelen om medicijnen te produceren en roept regeringsleiders op om geen expertverboden voor vaccins en grondstoffen af te kondigen.

Welke emoties, waardeoordelen, kwalificaties, kritiek, steun worden gegeven?

- De voorvallen in Urk en Krimpen aan den IJssel waar journalisten door kerkgangers aangevallen werden leidde in de media en social media tot veel 'geschokte' reacties. Dominee en presentator Andries Knevel reageert bij talkshow Op1

op de onrust. Naast de kerkgangers die overgingen tot geweld verwijt Knevel het vooral de kerkbesturen dat zij ervoor kiezen om de richtlijnen van maximaal 30 aanwezigen naast zich neer te leggen. Knevel wil vooral een beroep doen op de kerkbesturen, door hun gedrag kunnen ook niet-gelovigen het slachtoffer worden omdat het besmettingsrisico mogelijk toeneemt. Knevel benadrukt dat inmiddels honderden voorgangers afstand nemen van de gebeurtenissen afgelopen zondag en zich wel nadrukkelijk aan de maatregelen houden.

- FD stelt dat de markt voor commerciële coronatesten vorig jaar 'als een komeet' is opgekomen, maar dat deze markt ook zo weer kan instorten. **Directeur van Lead Healthcare Koen Lasschuit** typeert de markt als een 'cowboymarkt' gezien de regelgeving in het begin niet erg streng was en hierdoor een groot aantal bedrijven in de markt stapte. De vraag is echter of deze bedrijven over een tijd nog nodig zijn. Volgens **Eduke de Boer van spoedtest.nl** zal de vraag naar testen alleen maar groeien door de opkomst van de testsamenleving. **Medeoprichter van Planjecovidtest.nl Ab Faloun** is hier minder zeker van gezien de overheid zomaar kan zeggen dat testen niet meer nodig is. "Het kan allemaal in een maand of twee, drie weer voorbij zijn," aldus Faloun.
- Op de social mediakanalen van minister De Jonge uit men kritiek op de testsamenleving en snapt men niet waarom mensen zich vrijwillig zouden laten testen.

Hoe wordt naar de overheid(saanpak) gekeken?

- De uitspraak van minister De Jonge over het gevaarlijke 'wappie-geluid' in de Kamer doet veel stof opwaaien. Op de eigen kanalen van minister De Jonge veel negatieve reacties. Mensen vinden het ongepast dat de minister een grote groep mensen wegzet als 'wappies' en andere geven aan juist aan trots te zijn een 'wappie' te zijn. Op Twitter waren de hashtags #hugodejonge en #ikbeneenwappie trending topic nummer 1 en 2. In de reacties op social media werd ook opgeroepen om naar de demonstratie op 28 maart op het Museumplein te komen. **Op1 presentator Talitha Muisse** vroeg zich in een tweet af waarom alle kritiek op het coronabeleid zo over 1 kam werd geschoren. Haar oproep: 'luister naar de kritiek om het beter te maken'. In WNL werd op zondag nog even stil gestaan bij de uitspraken. **SP-Kamerlid Ronald van Raak** zei dat deze uitspraak niet past bij de minister/kamer relatie. Hij noemde het 'niet goed' als ministers, Kamerleden gaan recenseren. Ook **Haagse Lobby presentator Martijn de Greve** noemde het gebruik van het woord 'wappie', onhandig. **FvD-lijsttrekker Thierry Baudet** reageerde: "deze mannen zijn het contact met de werkelijkheid volledig verloren. Ze zitten in een bubbel van gekte, een hysterie waar ze niet meer uit kunnen komen. Met hun 1.5m en die plastic lach op hun gelaat."
- Op de social mediakanalen van minister De Jonge berichten over de (vermeende) broers van de minister die betrokken zouden zijn bij AstraZeneca, en over de minister en zijn familie, die zelf geen vaccin zouden willen.
- NOS meldt dat het afgelopen week 'bij lange na' niet is gelukt om het aantal voorspelde vaccinaties te zetten. Een woordvoerder van het ministerie van VWS heeft in een reactie gezegd dat 400.000 vaccinaties 'te ambitieus' is gebleken. Hoe het komt, kon de woordvoerder nog niet zeggen. Volgens NOS moet nog blijken of de verwachting van 500.000 vaccinaties van komende week wordt bijgesteld. **D66-Kamerlid Vera Bergkamp** deelt het bericht op Twitter en reageert: "Samen met @FleurAgemaPVV @CorinneEllemeet & @hermans_sophie opheldering gevraagd. Waarom blijft het vaccinatie tempo achter tov uitspraak van @hugodejonge van vorige week in coronadebat?"
- **Voorzitter van de Katholieke Bond voor Ouderen (KBO) Brabant Leo Bisschops** stelt dat het 'hapert bij de vaccinatie van ouderen'. Volgens Bisschops willen veel ouderen zich laten vaccineren, maar wordt het ze moeilijk gemaakt waardoor ze afhaken. Bisschops stelt dat, zo lang corona door sommigen als een flinke griep wordt getypeerd en er wordt gezegd dat vaccinatie niet helpt, de noodzaak van het vaccineren niet wordt gestimuleerd. Ook is het volgens Bisschops voor ouderen moeilijk om een afspraak te maken en moeten ouderen vaak een eind reizen voor de prik.
- Op de social mediakanalen van VWS en minister De Jonge kritiek op het vaccinatie tempo dat te laag ligt.
- Trouw-columniste Marijn de Vries stelt in haar column dat we in de omgekeerde wereld leven, waarin gezond gedrag wordt afgestraft en ongezond gedrag wordt beloond. Zij doelt hiermee op de voorrang voor mensen met obesitas.
- **Socioloog en betrokken bij Impact Corona, een onderzoek naar de maatschappelijke gevolgen van het coronabeleid, Godfried Engbersen (Erasmus Universiteit)** is 'een beetje verbaasd' over de uitkomsten van het CBS-onderzoek naar het persoonlijk welzijn. Met name als het gaat over vertrouwen in politici. "In onze onderzoeken zien we dat dat minder is geworden in de loop van het jaar. Ik verwacht dat die afkalving van steun dit jaar doorzet. Dat heeft te maken met de wisselende maatregelen en problemen rond vaccinaties. [...] Corona heeft alles in de schaduw gesteld en uit de verkiezingsuitslag kun je concluderen dat een groot deel van de bevolking achter het regeringsbeleid staat. De vraag is of dat zo blijft."
- In een interview met het **AD** vertelt **medisch directeur van Pfizer Nederland en voorzitter van de Nederlandse Vereniging voor Farmaceutische Geneeskunde (NVFG) Marc Kaptein** dat hij vindt dat de farmaceutische sector in het OMT vertegenwoordigd moet worden. Het OMT is volgens hem samengesteld uit het RIVM, experts en de voorzitters van beroepsverenigingen die een rol spelen bij de bestrijding van infectieziekten. "Daar zouden wij als NVFG ook bij kunnen horen", stelt Kaptein. Volgens Kaptein is er weinig contact met het ministerie van VWS, terwijl dat volgens hem 'van essentieel belang' is. Hij stelt dat de overheid op basis van verkeerde inschattingen is geadviseerd waardoor Nederland niet op tijd klaar om te beginnen met vaccineren. Minister De Jonge reageert dat de vaccinatiecampagne niet de verantwoordelijkheid is van het OMT. **RIVM-directeur Jaap van Dissel** zegt dat een plek in het team 'niet een prijs is die je kunt winnen'. "Bovendien denk ik dat je moet oppassen om alles op de schop te gooien vanwege deze pandemie." **OMT-lid Marion Koopmans** laat weten de farmaceutische sector 'persoonlijk' niet te missen.